

1. Referentie

Referentie	Dekeyser, L. & Verbert, V. (2002). <i>Groepsvorming bij jongeren. Een explorerend onderzoek bij 14- en 15-jarige jongeren in Vlaams-Brabant. Eindrapport</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U.Leuven, Centrum voor Sociale en Beroepspedagogiek.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Het provinciebestuur van Vlaams Brabant schreef in het najaar van 2000 een onderzoeksopdracht uit over groepsvorming bij jongeren om vanuit deze basis een goed jeugdbeleid te kunnen doorvoeren. Het Centrum Sociale Pedagogiek van de Katholieke Universiteit Leuven kreeg deze opdracht. Onder leiding van Luc Dekeyser ging Veronique Verbert in 2002 aan de slag. Er werd gekozen voor een vindplaatsonderzoek waarbij 169 jongeren tussen 14 en 15 jaar woonachtig in de gemeenten Halle, Tienen, Vilvoorde, Zoutleeuw en Gooik participeerden. Dit onderzoek is zowel beschrijvend als beleidsvoorbereidend. Enerzijds is het de bedoeling om groepsvorming bij jongeren van 14-15 jaar in enkele gemeenten in Vlaams-Brabant in kaart te brengen en het tot stand komen van deze groepen te beschrijven. Anderzijds worden er naast een vindplaatsonderzoek en literatuurstudie maatregelen voorgesteld, naar zowel de overheid als naar de jeugdwerksector toe, om deze jongeren makkelijker bij hun werking te betrekken en te blijven binden.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Vrije tijd
Trefwoord(en)	Groepsvorming, jeugdbeleid, vindplaatsonderzoek, vrijetijdsbeleving, vrijetijdsbesteding

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Provincie Vlaams-Brabant
Onderzoeker(s)	Veronique Verbert Centrum Sociale en Beroepspedagogiek Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen K.U.Leuven Vesaliusstraat 2 3000 Leuven Tel: 016/ 32 62 05 Fax: 016/ 32 62 11 Url: http://www.psy.kuleuven.ac.be/csdp

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Hoe gebeurt groepsvorming bij 14-15 jarige jongeren in Gooik, Halle, Tienen, Vilvoorde en Zoutleeuw? Door welke factoren (verstedelijking, regio, geslacht, onderwijstype, ervaring met jeugdwerk,...) wordt dit proces beïnvloed? Wat zijn de belangrijkste vrijetijdsactiviteiten bij jongeren? • Wat zijn de meest voorkomende vrijetijdsactiviteiten bij jongeren? • Wat zijn de resultaten met grote geslachtverschillen? • Wat zijn de resultaten met verschillen naar onderwijstype? • Zijn er andere verbanden te onderkennen?
-----------------	---

	Concreet: • Bestaat er een relatie tussen leeftijd en groepsvorming? • Bestaat er een relatie tussen groepsvorming en de nieuwe communicatietechnologie? Hoe kunnen georganiseerde groepen jongeren blijven motiveren om zich bij hen aan te sluiten? Is er een verschuiving merkbaar in het groepsvormingspatroon bij jongeren in het nieuwe millennium?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Dit onderzoek is beschrijvend en beleidsvoorschrijvend. Er was een verschillend onderzoeksopzet nodig t.a.v. jongeren die deelnemen aan georganiseerde groepen op specifiek daarvoor voorzien locaties en voor de jongeren die lid zijn van spontane en/of zelf gevormde groepen/groepjes in de publieke ruimte. Deze eerste groep werd bevraagd onder de vorm van groeps gesprekken aan de hand van enkele speltechnieken. Tijdens het groeps gesprek werd er gebruik gemaakt van concrete richtvragen. Bij de tweede groep werd er aan de jongeren gewoon gevraagd enkele vooropgestelde vragen te beantwoorden. Aangezien de data die op deze manier bekomen werden enerzijds vergelijkbare activiteitenlijsten waren en anderzijds verslagen van groeps gesprekken, konden zowel kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden gebruikt worden (zogenaamde triangulatie van onderzoeksmethoden). Naast vindplaatsonderzoek werd er ook een literatuuronderzoek uitgevoerd. Hiervoor werd niet enkel wetenschappelijke en academische literatuur geraadpleegd, maar ook literatuur uit het werkveld en verslagen. Aan de hand hiervan konden conclusies en aanbevelingen meer gefundeerd worden.
Onderzochte groep	Het onderzoek richt zich op Vlaams-Brabantse jongeren van 14-15 jaar uit 5 gemeenten die geografisch verspreid liggen, c.q. zowel in het arrondissement Halle-Vilvoorde als in het arrondissement Leuven. Er werden jongeren ondervraagd uit Halle, Tienen, Vilvoorde, Zoutleeuw en Gooik. In totaal zijn via het vindplaatsonderzoek meer dan 200 jongeren bereikt waarvan 169 de onderzoeksvragen hebben ingevuld, hiervan waren 78 (46%) jongens en 91 (54%) meisjes. Wat de opleidingen betreft volgde 68% een studierichting in het A.S.O, 17% in het T.S.O en 15% in het B.S.O. De meisjes waren meer vertegenwoordigd in het A.S.O en de jongens waren op hun beurt weer oververtegenwoordigd binnen de T.S.O- en B.S.O-groep. In totaal kwamen 71% van de jongeren uit een stedelijke regio en 29% uit een landelijke regio.
Bereik	Regionaal (Vlaams-Brabant)

7. Resultaten

Identiteit	Volgens het onderzoek is het voor jongeren erg belangrijk dat zij zich binnen de groep waarin zij zich begeven, kunnen identificeren met elkaar, vooral wat betreft kledij, kapsel en muziekvoorkeur. Sommige jongeren wezen er ook op dat net tussen 12 en 14 jaar je voor het eerste op zoek gaat naar je identiteit. Dit alles verklaart volgens de onderzoekers deels het ontstaan van subculturen vanaf die leeftijd. Voor tieners van 14 en 15 jaar zijn de vriendengroepen en leeftijdsgenoten hun belangrijkste referentiekader. Het is met hen dat ze het meeste tijd willen doorbrengen en het zijn die vriendschappen die het belangrijkste zijn. Toch zijn het niet zo maar eender welke leeftijdsgenoten die als vriendengroep en referentiekader kunnen dienen. De jongeren maken dus zelf een onderscheid tussen de verschillende jongerengroepen en baseren zich voor dit onderscheid vooral op kledij- en kapselkeuze en muziekvoorkeur. Het zijn dus de uitingen van een bepaalde jeugdcultuur die differentiërend werken in de perceptie van de jongeren zelf. Doorheen de verschillende groeps gesprekken werd duidelijk dat er voor jongeren drie soorten redenen zijn om uit een groep te stappen: inhoudelijke redenen,
------------	--

	groepsredenen of externe redenen. Deze redenen, maar vooral de derde groep redenen (die te maken hadden met groeps sfeer en groeps cultuur), werden ook gebruikt om op voorhand al te verantwoorden waarom ze niet bij een bepaalde groep zouden willen gaan. Op deze manier werden natuurlijk veronderstellingen en misvattingen over 'andere' groepen in leven geroepen en aangewakkerd en wordt het onderscheiden zijn en blijven van de verschillende groepen bewerkstelligd.
Communicatietechnologie	In het onderzoek wezen de statistische resultaten er op dat internet ongeveer voor alle jongeren een belangrijke vrijetijdsbesteding is, echter in mindere mate voor BSO-jongeren. Toch betekent dit volgens de onderzoekers niet dat internet, als één van de hoofdactiviteiten, groepsvorming van jongeren in sé bevordert. Internet heeft in het kader van groepsvorming eerder een conserveringsfunctie dan een bindingsfunctie. Hieraan moet echter niet minder belang gehecht worden aangezien naast groepsvorming ook groepsbehoud noodzakelijk is voor jongeren om zich door een sociaal netwerk omgeven te voelen. Uit het belang dat jongeren aan internet (en vooral aan mailen en chatten) hechten, concluderen de onderzoekers dat internet een dergelijke (virtuele) ruimte voor hen kan zijn. Het valt voor de onderzoekers niet te ontkennen dat internet en GSM's een belangrijke plaats innemen binnen de communicatie en vrijetijdsbesteding van jongeren. Vooral internet spant de kroon: in alle groepen zit meer dan de helft van de jongeren regelmatig op internet, in sommige groepen zelfs dagelijks. Duidelijk het meest populair volgens hen is de MSN Messenger. De nieuwste evolutie is dat je er ook mee kunt telefoneren eens je een microfoon thuis op je computer hebt aangesloten, maar dit was nog niet zo gebruikelijk. Over het chatten met vreemden zijn de meningen van de jongeren verschillend. Ook mailen is erg in trek. Dit is vooral een manier om contacten te onderhouden met mensen die je niet meer zo vaak ziet. Naast chatten en mailen zitten de meeste jongeren vaak te surfen. Vooral de gratis sms-sites zijn interessant, maar ook de sites waar je spelletjes kan spelen tegen anderen (onbekenden) of humoristische sites. Maar dit surfen is niet bij iedereen even populair, voor sommige betekent internet vooral met de eigen vrienden chatten en niet meer. In de meeste groepen had de helft van de jongeren een GSM. Het belangrijkste wat je volgens hen met een GSM kunt doen is niet bellen, maar SMS-en. Er is echter nog altijd een deel jongeren zonder GSM. Deze jongeren hebben geen GSM omdat ze het niet nodig hebben en zijn er nog trots op ook.
Groepsvormingspatroon	Bij de start van dit onderzoek gingen de onderzoekers uit van twee soorten jongeren die ze wilden betrekken in het vindplaatsonderzoek: de georganiseerde jeugd (die zich aansluit bij jongerengroepen zoals jeugdbeweging) en de ongeorganiseerde jeugd. Doorheen het vindplaatsonderzoek werd echter duidelijk dat niet alle groepen 'georganiseerde jeugd' gelijkaardig waren. Wanneer ze de georganiseerde jongerengroepen van 14- en 15-jarigen wilden aanspreken, hadden ze tijdens een eerste inventaris gedacht aan vijf mogelijke groepen, deze inventaris bleek later onvolledig. De indeling bleek ook alle mogelijke georganiseerde groepen over dezelfde kam te scheren. Dit gegeven leidde ertoe over te gaan tot een andere indeling: in plaats van te werken met een tweedeling tussen 'georganiseerde' en 'ongeorganiseerde' jeugd kwamen ze tot een driedeling: jongeren in jeugdvereniging, deelnemers aan een open aanbod en spontane groepen. Er zijn jongeren die in alle drie de groepen verweven zijn, er zijn ook jongeren die in geen van de drie soorten groepen zitten. Dit kan volgens de onderzoekers twee dingen betekenen: ofwel zorgen ze voor hun eigen tijdsbesteding en blijven ze vooral binnenshuis met vrienden, kennissen of familie ofwel gaat het hier om geïsoleerde jongeren, enerzijds uit behoefte of anderzijds door maatschappelijk kwetsbare positie. Uit analyse bleek dat in het algemeen TSO-jongeren en nog meer BSO-jongeren ondervertegenwoordigd waren en dan vooral de meisjes binnen deze groepen. Vanuit dit onderzoek pleiten de onderzoekers dus voor een driedeling, waarbij de grenzen tussen de jongerengroepen veel minder sluitend zijn: spontane groepen, ledengroepen van een jeugdvereniging en de deelnemersgroepen van een open aanbod. Dit laatst kan volgens hen gezien worden als consumentisme en moet niet als een negatieve ontwikkeling gezien worden. Ten eerste is het een algemene tendens in de maatschappij en ten tweede kunnen jongeren zich ook als consument

	gedragen. Volgens de onderzoekers kan net dit open aanbod jongeren vanuit verschillende opleidingen en sociale klasse bij elkaar brengen in een ongedwongen kader op voorwaarde dat er voldoende actief geworven wordt naar alle doelgroepen.
--	---

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Verbert, V. (2003). *Groepsvorming bij jongeren, Een explorerend onderzoek bij 14- en 15-jarige jongeren in Vlaams-Brabant. Eindrapport*. Geraadpleegd op 8 september 2004, op www.Vlaamsbrabant.be/objects/jeugd/inspraak/eindrapport.pdf

Verbert, V. (2003). Groepsvorming. *Klasse voor leerkrachten*, 131, 4-7.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Mede op vraag van de provinciale jeugdraad van Vlaams-Brabant werd in de eerste helft van 2002 een vindplaatsonderzoek gevoerd naar groepsvorming bij jongeren. Groepsvorming van 14- en 15-jarigen werd beschrijvend in kaart gebracht in vijf gemeenten (zowel stedelijk als landelijk en gespreid over de provincie). De centrale onderzoeksvraag luidde: 'Hoe gebeurt groepsvorming bij 14-15-jarige jongeren in Gooik, Halle, Tienen, Vilvoorde en Zoutleeuw?' . Deelvragen daarbij waren:

- Door welke factoren (verstedelijking, regio, geslacht, onderwijstype, ervaring met het jeugdwerk,...) wordt dit proces beïnvloed?
- Hoe kunnen georganiseerde groepen jongeren blijven motiveren om zich bij hen aan te sluiten?
- Is er een verschuiving merkbaar in het groepsvormingspatroon bij jongeren in het nieuwe millennium?

Enkele interessante conclusies en aanbevelingen

- De opdeling in georganiseerde en ongeorganiseerde jeugd is gedateerd. Het onderzoek pleit voor een minder sluitende driedeling: spontane groepen, leden van verenigingen en (losse) deelnemers aan het open aanbod (o.m. SWAP, jeugthuizen, speelpleinen). Bij deze laatste vormen is er eerder sprake van 'consumptie'.
- Het open aanbod is beter geschikt om jongeren uit verschillende opleidingen en sociale klassen samen te brengen.
- Het internet is voor bijna alle jongeren een belangrijke vrijetijdsbesteding, zij het in mindere mate voor jongens uit het BSO. Het wordt vooral gebruikt als communicatie-instrument met reeds bestaande vriendengroepen.
- De zoektocht naar identiteit blijkt de belangrijkste component in groepsvormingsprocessen. Zich kunnen identificeren met elkaar blijkt erg belangrijk, bv. wat betreft kledij, kapsel, muziekvoorkeur.
- Bij groepsvorming is de homogeniteit naar opleiding erg groot. Jongeren uit het BSO worden zeer weinig teruggevonden in groepen met ASO-jongeren. Meisjes zijn evenredig vertegenwoordigd in jeugdwerkinitiatieven, maar veel minder in spontane groepen. Dit valt ondermeer te verklaren doordat meisjes hun vrijetijd minder buitenshuis doorbrengen. Het verschil neemt nog toe naarmate de sociale kwetsbaarheid toeneemt: jongens uit een sociaal kwetsbare achtergrond hebben vaak een grote interesse in sportactiviteiten en brengen veel tijd buitenshuis door.
- Jongeren uit het BSO vinden veel moeilijker aansluiting bij het jeugdwerk dan jongeren uit het ASO. De meeste van die jongeren antwoordden dat ze zich niet konden identificeren met 'die jongeren'.
- Jongeren uit het BSO gaan in hun vrije tijd vaker naar cafés en dancings en zeggen vaker dan jongeren uit het ASO op straat rond te hangen. Vooral de 15-16-jarigen ontmoeten hun vrienden vooral op straat.
- Rondhangen met vrienden op straat geniet een grote voorkeur van jongeren als vrijetijdsbesteding. De onderzoekers bevelen aan dat elke gemeente over een degelijk (open) tieneraanbod zou moeten beschikken. Een open aanbod biedt mogelijkheden voor contacten over de breuklijnen heen. Ook zou het rondhangen of pure samenzijn met leeftijdsgenoten positiever moeten gewaardeerd worden.'